

Недовіра

Якби вона не впала на кам'яну підлогу, все пішло би інакше. Я не познайомився би з цікавими людьми, не пережив би екстремальних емоцій, не вийшов би на звивисті стежки пошуку.

Але вона впала.

Сріблясту металеву ложечку я скинув манжетом сорочки, коли розслаблено роззирався по інтер'єру кафе «Геленка». В Щавниці я не був вже років десять і ще день перед тим сказав би, що це приспаний, забутий, сірий, збанкрутілий курорт для сірих, забутих, збанкрутілих пенсіонерів, яких ЗУС¹ засилає туди на лікування, бо розраховує на те, що від самих тутешніх краєвидів вони мруть, як мухи.

Я приїхав сюди з переконанням, що справа буде проста, а обіцяний гонорар підрихтує мій бюджет. Взяв із собою навіть спальний мішок, бо був переконаний, що нічліг знайду хіба в якійсь загумінковій дірі з рипучими ліжками і витертою білизною зі штампами пральні сімдесятих років минулого століття. Такою накрохмаленою пошивкою моя сестра колись набила мені чималенького гудза!

Поки їхав — тішився, що пройшов свого часу курси виживання у дикій природі.

Приїхав.

І онімів.

Де я?

---

¹ ZUS (*Zakład Ubezpieczeń Społecznych*) — польська державна структура соціального захисту, своєрідний аналог нашого соцзабезу. (Тут і далі прим. перекладача).

Навігатор показував Польщу, Щавницю. Але очі відсилали до якогось тірольського містечка, доглянутого до блиску, повного фахверкових² пансіонатів із дерев'яними оздобами, переповненого туристами, які кружляли між ресторанами, магазинами та пам'ятками. Все було так елегантно, як у тьоті Франі на іменинах. Якусь мить я навіть шкодував, що не спакував до сумки костюма в смужечки. Але потім згадав, що вже років десять не маю костюма в смужечки. І ніякого іншого теж не маю.

Я вирішив поставити свій дизельний «вольво» на площі Дітля. Добре пам'ятав той простір при крутому повороті дороги.

Підїхав угору Курортною вулицею, здивовано позируючи на фонтани, тротуар, регульований рух і не знайшов місця для паркування. Зрештою, сама площа Дітля не нагадувала тієї запиленої розвалюхи, яка стриміла у пам'яті. Наступний фонтан, бруківка, оновлені будинки...

Швейцарія!

Ні. Польща. Щавниця.

Я поставив машину на узбіччі трохи вище і вивернув колеса праворуч. Якщо вискочить передача — «вольво» прокотиться не більше метра і впреться в пліт. Ручне гальмо я не затискав. Не з ідеологічних причин. Просто обірвався тросик, а я не маю часу його відремонтувати.

Вже пів року.

Неправда, що я не був у Щавниці вже десять років. Навесні модерував тут зустріч із мандрівником, який відкрив витоки Амазонки — Яцеком Палкевічем³. Але що з того, якщо нас привезли, ми побалакали, і нас в сутінках відвезли

---

² *Фахверк* — будова з дерев'яним каркасом та заповненням простору стіни цеглою, каменем чи глиною. У Польщі до фахверкових будівель застосовують ще термін «пруський мур».

³ *Палкевіч, Яцек* (нар. 1942) — польський мандрівник і репортер. Дійсний член Королівського географічного товариства (Велика Британія). Відкрив джерела ріки Амазонка.

до Кракова. Запам'ятав одне, вирване з контексту місце, але навіть на карті не показав би, де воно...

Я повернувся до кав'ярні.

Колись тут теж була кав'ярня, ага. Нагадувала в ті часи пласку валізу зі заскленою стінкою, щоб людина при здоровому глузді могла туди зазирнути і відмовитись від відвідин. Зацікавити могла хіба спецпризначенців — потренуватися у визволенні заручників. Якої б не наробили розрухи — ніхто би навіть не зауважив.

А нині?

Я оглядав новітній, доволі стриманий біло-чорно-бронзовий інтер'єр. Зараз не посоромився би привести сюди свого знайомого іспанського інфанта Філіпа Бурбона⁴. Звісно, якби справді був із ним знайомий.

Замовив капучино у фігуристої панночки в білій блузці і розклав нотатки на накритому білою скатеркою столику під вікном. Але ніяк не міг зосередитись на дорученій мені справі — зіткнення картинки з пам'яті з тим, що бачив доккола, було надто контрастним.

Я так роззирався, що аж зіштовхнув ложечку.

У делікатному шумі закладу, поснованому тендітними нотами музики, брязкіт, який я спричинив, заgrimів як залп із п'ятдесяти гармат «Сан-Лоренцо», флагманського галеаса⁵ Великої Армади⁶.

Рефлекторно перехилився, щоб підняти згубу. Тієї ж миті здригнувся, бо відчув на карку легкий повів. Ніби хтось

⁴ На час дії роману — принц Астурійський, Жиронський і Віанський, герцог Монбланський, граф Серверський, сеньйор Балагер. Із 19 липня 2014 року — король Іспанії Філіп VI.

⁵ *Галеас* — великий вітрильно-весельний корабель. Міг більш ефективно діяти в прибережних водах зі слабкими вітрами. Галеаси у складі Великої армади були згруповані в окрему ескадру. Її флагманом (але не флагманом всієї Армади!) був п'ятдесятигарматний галеас «Сан-Лоренцо», найкраще озброєний корабель Армади.

⁶ Велика Армада — іспанський флот, виряджений 1588 року на підкорення протестантської Англії. На підході до Британських островів був розкиданий бурями і по частинах розбитий англійським флотом і його нідерландськими союзниками.

дихнув мені на шию. Зиркнув через плече. Найближчий до мене був чоловік, який саме поспіхом підвівся із-за сусіднього столика, кинув на скатертину п'ятдесят злотих і кинувся до виходу, ніби за ним погналася зграя голодних кайманів.

Дич якась.

Повернувся до складної місії — підйому ложечки. Але мене випередив худенький парубок у темних напрасованих штанах і сірій облягаючій куртці. Біла сорочка з бездоганно застебнутим під шиєю ґудзиком свідчила про манери цього чоловіка, або про вимоги його роботодавця. Цілком можливо, що відіграли роль обидва чинники.

Поглянув на мене з легкою усмішкою і кивнув:

— Обслуга зараз принесе нову.

Я ще не встиг йому подякувати, як між кріслами безшумно прошмигнув вищий хлопець у такій же білій сорочці і поклав біля мене ідентичну ложечку, старанно сповиту в серветку. Вклонився і так само безшумно зник. Майже крадькома взяв від того в куртці мою попередню ложечку, що впала, і зник у підсобному приміщенні.

Все тривало не довше, ніж вісім секунд.

Здалося, що ці двоє тренувалися піднімати скинуте начиння багато разів, ніби то було їхнє хобі.

— Дякую! — обізвався я нарешті. — Давно тренуєтесь, чи моя незграбність таки належить до теорії ймовірності?

— Я не стояв у вас за спиною і не чекав, поки впаде ложечка, — визнав він. — Це справа випадку. Якраз проходив повз. Але наші люди знають, що мусять реагувати негайно.

Почекав хвилину, чи не спитаю я його ще про щось, але я тільки кивнув і схилився над нотатками.

Але тільки знайшов те місце, на якому урвав перегляд матеріалів, як за два метри переді мною лягнули оплески. Раз. Другий. Потім кілька поспіль.

З цікавістю зиркнув на довгокосу білявку, на яку — зізнаюся — вже кілька разів кидав оком.

Висока — якщо судити по ногах, витягнутих з-під чорної спідниці — в жакеті, білій блузці і кольоровій косинці,

зав'язаній на шиї. Дивилася на парубка в сірому піджаку крізь делікатні окуляри, що мінилися відтінками блакитного. Перед її блюдцем із шоколадним тістечком лежало американське видання «Нешнл Джиографік» і примірник місцевого щомісячника «Пеніни».

— Браво! Вітаю! — звернулася до парубка, якого я вважав менеджером. — Блискавична реакція, бездоганні манери і тихе зникнення після того, як справу зроблено...

— У нас це норма! — відповів той із гордістю.

Блонді перевела погляд на мене.

— Маєте рефлекси ритора. Яюсь пов'язані зі світом слова?

Посміхнувся їй, як, зрештою, і багато інших клієнтів «Геленки».

— Доля так хотіла! — я розгорнувся у широкому театральному жесті, мало не скинувши нової ложечки разом із горнятком капучино.

— Так і думала, — і, не питаючи моєї згоди, збрала зі свого столика журнали, каву і маленьку торбинку. Зробила три пружні кроки — була вища від мене, навіть якщо відмінусувати каблуки, мала не менш як метр вісімдесят, і сіла за мій столик.

Коли ступала — нагадала мені лелеку, і я рефлекторно зиркнув на її коліна — чи не згинає вона їх назад. Але ні, все було в нормі. Навіть значно вище від норми!

Явно побачила мій дослідницький погляд, але не сховала ніг, тільки посміхнулася з розумінням.

— Я Анна, — подала мені руку. На її зап'ястку зблиснув маленький срібний котик на тендітному, так само срібному, ланцюжку. — Можна Аня. Або Анка. Ти журналіст? Письменник? Гадаю, швидше, письменник, бо журналісти нині рідко вміють жонглювати мовою, гратися словами.

Я ще хвильку помовчав. Несподівано переді мною відкрилася цікава опція. Журналіст відпадає — якщо підтверджу цей фах, зразу почнуться запитання: для кого працюєш, де друкуєшся. А я останнім часом майже не публікуюся.

Письменник — набагато кращий варіант. Прозаїк пише книжку про події в Щавниці. Ідеальне прикриття.

— Вгадала. Мене звати Ян. Можна Ян. Або Ян. Ще можна звертатись на прізвище, як часто роблять мої колеги, які вважають його ідеальним псевдонімом. Смуга.

— Ян Смуга? — здивовано підвищила голос. — Ще досі колегуєш із Томеком Вільмовським?

Цікаво, скільки з її ровесників оцінило би жарт? Певно, на пальцях можна полічити тих, хто читав книжки Альфреда Шклярського⁷ про пригоди Томека і знав літературного Яна Смугу. Але вона, вочевидь, читала.

— Вже ні. Відколи він відзначив сторіччя, зробився малоконтактним, — махнув рукою.

Похилила голову набік.

— А Ясь? Можна тебе називати «Ясем»?

— Ніколи до двадцять другої, — посміхнувся я, бо гра словами, до якої мене втягала, не часто мені траплялася останнім часом. Для неї мені просто бракувало партнерів.

— Почекаємо... — перехилила голову на інший бік, зиркнувши на великий спортивний годинник, і довге світле волосся розсипалося їй по щоці.

Злегка видовжене обличчя, великі, підведені тінями блакитні очі й білі зуби за виразними вустами. І все в добрих пропорціях. Нічого вульгарного чи викличного. Гм...

— Що тут поробляєш, Яне? — спитала і взялася смакувати своє тістечко. Вигляд у нього був апетитний.

Я підняв руку, і, відповідно до декларацій менеджера, офіціантка з'явилася за три секунди. Виразно тутешня дівчинина з конкретним бюстом і широкими стегнами. Симетричне обличчя, вузький ніс і великі очі. Тільки перевдягти її зі світлої сорочки в барвистий народний костюм — і «хей, хей, гурале!»

---

⁷ *Альфред Шклярський* (1912–1992) — автор численних пригодницьких романів для молоді. Найпопулярніший у його доробку — цикл романів про Томека Вільмовського. Ян Смуга — старший товариш головного героя, вірцевий мандрівник і мисливець.

— Смачне оте тістечко? — спитав я в Анни.

— Супер. Можеш брати. З ванільною поливкою. І вино чудове. Особливе щавницьке.

— Маємо в меню ще кілька видів тортів, крем-брюле, фруктове тістечко і сирник. Можемо також подати шоколадну випічку за іншою рецептурою — з білим шоколадом і вишневим кремом, — відрпортувала гуралька.

Похитав головою.

— Цього разу візьму таке саме, — показав на шоколадне тістечко перед собою.

— Звісно.

А коли зникла, підвів нарешті погляд і, дивлячись блондинці в очі, сказав:

— Мене закинули сюди як приватного детектива, я маю розслідувати таємничу справу таємничої картини на таємничій стіні.

Похитала головою:

— Не купую. Іншу версію.

Я навіть не кліпнув:

— Приїхав написати гостросюжетну книжку, дія якої відбувається в Щавниці, а сюжет ґрунтується на історичній загадці.

— Вже краще. А може, маєш якийсь нормальний, людський варіант?

— Втікаю якнайдалі від колишньої дружини, бо знову запізнююсь із виплатою аліментів.

Застигла зі зведеними бровами, ніби вагалася, чи не вибухнути сміхом. Кутики її вуст легенько тремтіли, але втримала себе в руках. Шкода. Мав відчуття, що матиме чудовий вигляд, коли сміятиметься. Що ж, спробуємо пізніше.

— Може бути. Принаймні звучить не так мелодраматично. А якась із цих причин справжня?

Я посміхнувся і глянув у панорамне вікно на велику будівлю з написом «Музей», на фонтан, довкола якого гонилося троє дітлахів, на забрукований підйом дороги.

— Може, всі?

Підняла руки вгору, ніби здалася:

— Не має значення. Підеш сьогодні зі мною до «Джаз-бару» на концерт?

— До бару?

— До «Джаз-бару». В парку. О двадцятій. Все культурно.

Поглянула на мене з-під довгих вій. Подумав про гру словами, яку й далі міг би з нею вести. Не про її поставу, погляд і довге волосся.

Винятково про гру.

Майже винятково.

Рефлекторно простежив за її поглядом. Бричкою зі запряженим темним каштановим конем фірманив гураль у білій сорочці і характерному капелюсі. Щойно віртуозно обминув чорного «форда-скорпіо». Два невиразні типи, які зупинили авто просто посеред площі, чекали на когось, обмітаючи вхід до кав'ярні такими ж чітко окресленими поглядами, як промінь маяка, що замітає берег опівночі.

Підійшов до них той дивак, який недавно майже втік із кав'ярні. Тряс головою з довгими патлами і кивнув на «форда». За хвилину усі троє від'їхали.

Ані пара стареньких, які прогулювалися, зворушливо тримаючись за руки, ні бігуни підтюпцем, ні таксист, який паркувався на єдиному вільному місці, не зауважили ситуації, що увімкнула в моїй голові сигнал тривоги.

Чому?

Ну, я ж не завжди був репортером, який пише про екскурсії, цікавинки і дива природи... Кілька років роботи в кримінальній хроніці виробили в мені певні рефлекси. Багато хто сміявся з них, поки я не врятував їхніх задниць.

— Де живеш? — спитала Анна, підводячись.

Перш ніж відповісти, зиркнув на блокнот і завмер. На секунду, але знерухомів, коли побачив предмет, який абсолютно не вписувався в оточення, не мав права перебувати в тому спокійному світі, в якому я вже кілька років існував.

Звів обличчя й озвався до Анни:

— Викупив дві ночі в пансіонаті «Марта». Не знаю, чи знайдуть для мене кімнату на потім. Закидані бронюваннями.

— Там дають добре поїсти. Якщо ти не вегетаріанець. Чи можу запросити тебе на обід в «Марті»?

Я підвівся і палацовим жестом вказав на двері:

— Ламаємо традиції, жартуємо з них, обминаємо конвенції? Згода. Запроси мене на обід. А я дозволю собі оплатити твій рахунок тут, за тістечко і каву.

— Згодна. Чекаю знадвору.

Власне про це мені і йшлося.

Легеньким рухом взяв двома пальцями тоненьку, гостру, як лікарська голка, стрілку, глибоко устромлену в пачку свіжих серветок. Тепер знав, що шмигнуло мені по волоссю, коли я перехилився.

Її не було там ще кілька хвилин тому — ручуся своєю коротко стриженою головою. А тепер стирчала на білому тлі, випустивши пучку оперення і в'яжучи мій шлунок холодом. Хвиля спогадів десятилітньої давності накрила мене, потягла у вир картин, які я так довго складав на полицю забуття...

Заплющив очі. Тричі міцно видихнув, ніби прориваючи перепону. Мій вчитель кунг-фу, сіфу Анджей, пишався би зразково виконаними видихами ші-кунг. Подіяли.

Через п'ять секунд попросив обидва рахунки — мій і Анни.

Через хвилину не було по мені й сліду в «Геленці».

Ані по мені, ані по металевій стрілці.